

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Ordino g-vė Nr. 19).

Nr. 23 (55)

Kaunas, 1920 m. birželio mėn. 5 diena

II metai

Karo apžvalga

Gegužės 22 d. — gegužės 29 d.

Mūsų santykiai su lenkais. Lenkų elgesiai mūsų fronte išėina iš bendros padėties kituose frontuose. Kada lenkams sekasi kitur, jų ūpas pakyla ir mūsų frontą ir prasideda užpildinėjimai. Kaip tik lenkus paspaudžia iš kokių šono, ir mūsų fronte nutyla. Paskutinę savaitę, kada lenkus sekmingai puolė bolševikai Pskovo — Molodečno ruožte, mūsų fronte jie laikėsi labai ramiai, jokių susidūrimų nebuvo. Rezervas iš Vilniaus gabena į bolševikų pusę užkimšti pralaužta fronta. Mūsų armija vėl turi budriai sekti įvykius rytuose. Bolševikams dar pasistumėjus pirmyn, mums gali kilti naujas uždavinys.

Bolševikų — lenkų frontas. Paskutinę savaitę visu domesis nukreiptas į įvykius Drujos, Švenčionių ir Molodečno kryptyse, kur bolševikų puolimas ne tik sustabdytas, bet vis dar plečiasi tolyn. Raudonoji armija, darydama didelius nuostolius lenkų armijai, paslinko pirmyn ir užėmė kaimus į 30 varstų nuo Disnos ant siaurojo geležkelio nuo Švenčionių Postavos miestelį (apie 55 varstus nuo Švenčionių) ir priėjo ligi ežero Naroc, užimdami Medziolos miestelį. Molodečno kryptimi raudonoji armija pasiekė punktą 30 varstų nuo Molodečno rytų — žemių šone. Veikiančios bolševikų pajėgos gerokai papildytos pestininkų dalimis. Puolime dalyvavo apie 10 orlaivių.

Kiekybinis (skaičiaus) bolševikų ir lenkų pajėgų santykiavimas aiškiai nežinomas, bet reikia manyti, jog bolševikų pajėgos viršija lenkus.

Sio fronto bare (prieš Vilniaus Daugpilio geležkelio ruožte į pietus nuo Daugpilio) susidarė šioji padėtis. Bolševikai nuo Naroc ežero, Postavos, Driavatos ežero ir aukštyr ligi Dauguvos nepriėjo ligi Vilniaus — Daugpilio geležkelio per 25 — 30 varstų. Bolševikai sienka kairiuoju Dauguvos krantu. Ant dešiniojo kranto, pradedant nuo Drujos, stovi latvių kariuomenė. Švenčionių kryptimi bolševikų žygiuotė pirmyn — gresia lenkams atkirsti lenkų fronto dalį nuo Švenčionių ligi Daugpilio. Lenkai perspėti šiai galimybei gabena kariuomenę Daugpiliu ir gal būt, kad medžių pulti bolševikus iš užpakalio, užėję dešiniuoju Dauguvos krantu, naudodamiesi karo ryšiais su Latvija. Atkaklios kaitynės lenkų su bolševikais eina Borisovo ir Molodečno kryptimis, kur lenkams paspaudžia galimybes supant bolševikų kairįjį sparną. Kieno pusėje bus karo sūnumas busvers šiose operacijose, dar nepažinoma.

Iš dabartinės padėties mums kyla dvi galimybės: 1) arba lenkai pasiliks siaura juosta tarp mus ir bolševikų, 2) arba mes betarpiškai susidursime su bolševikais.

Tuom tarpu pačių bolševikų paskutiniųjų operacijų planai mums nežinomi, bet galima manyti, jog jie, siekdami moralinio efekto (dvasios pakėlimo). Gal sutrumpinti frontą su lenkais, likvidodami jo dalį į pietus nuo Daugpilio, ir gali betarpiškai susisiekti su Lietuva, ir atskirti Lenkija nuo Latvijos, jų karo ryšy sutraukti.

Urbaitis.

Steigiamasis Seimas.

Dvarininkams suvaldyti. Tuo metu, kada mūsų kariuomenė dėjo visas pastangas, kad išvytų iš Lietuvos bolševikus, bermontininkus bei sulaukė lenkų veržimos, mūsų dvarininkai irgi dėjo visas pastangas, kad kuodaugiausia pasipelnų ir žmonių nuskausti. Todėl, pasinaudodami tam tikromis teisėmis, emė varyti iš savo dvarų senai ten begyvenančius nuomininkus.

Darė tai be jokio pasigailėjimo, šaltai, kaip tikriems žmonių priešams ir pritinka. Suardė tuo būdu daug ūkių, sunaikino ar į vargą įvarė daug šeimynų. Ir daug buvo atsitikimų, kad kareiviui fronte savo kraują liejant, dvarininkas varė laukan jo šeimyną iš senai gyvenamų vietų. Ir prieš kareivių šeimynas dvarininkai ypač buvo įtūžę. Tiesiog keršijo, kam tas ar kitas tarnauja Lietuvos kariuomenėj. Aišku, kad Seimas tokios neteisybės ir mūsų žmonėms daromos nuoskaudos ilgiau negalėjo pakesti. Todėl, tarp kitų skubotų reikalų, Seimas išrišo ir tų nuomininkų reikalą. Beveik be jokių kalbų, o juo labiau ginčų, Seimas priėmė Žemės Komisijos patiektą įstatymą, kuriuo sustabdoma tas dvarininkų darbas, o išvaryti nuomininkai gražinami į savo vietas, jei į jų vietas nėra įsikrauste kiti nuomininkai ar pusininkai (o reikia žinoti, kad dvarininkai sakydavosi, kad į išvarytų nuomininkų vietas ne naujus nuomininkus įleido bet, girdi, patys tą žemę apdirba). Žemės Komisijos Seimui pranešimų darė Valstiečių Sąjungos frakcijos narys A. Rimka.

Konstitucijos reikalai. Didžiausių ginčų iškilo ir žymiausių kalbų buvo pasakyta laikosios konstitucijos reikalai. Konstitucija jau reiskia pamatinus svarbiausius įstatymus, pagal kuriuos valstybė valdoma. Taigi kokią bus mūsų konstitucija, taip ir šalis bus valdoma, tokia bus jos ir laime. Čia pasirodė kai kuriuose didžiausių nesutikimų dešiniųjų ir kairiųjų atstovų tarpe. Krikščionys demokratai, padėkime, reikalau

ja, kad būtų valstybės prezidentas, sakydami, kad reikalinga valstybės galva, reikalinga, kas Lietuvą atstovautų. Visi kairieji išrodinėja, kad prezidentas brangiai atsieina, kad apie prezidentą visuomet renkasi įvairūs įtariamai asmenys, kurie, negalėdami tiesioginiai į valdymą kištis, stengiasi valdyti iš pasalų. Tuo reikalu kalbėjo Čapinskas (soc. dem.), Krupavičius, (krik. dem.), Rimka (val. sąj.), Šleževičius (soc. liaudin. dem.), Tumėnas (kriksč. dem.) ir daugelis kitų.

Del mirties bausmės panaikinimo irgi iškilo ginčų. Čia krikščionys demokratai reikalavo palikti mirties bausmę, sakydami, kad kitaip įvairūs šnipai, išdavikai, provokatoriai, slaptūs svetimų valstybių agentai ramiai savo darbą varys, mūsų valstybę beardydami. Tada valstiečių sąjunga pasiūlė panaikinti mirties bausmę, palikus ją tik karo metui šnipams, išdavikams ir t. t. Su tuo visi vienu balsu sutiko.

Taip pat buvo pasakyta keleta karštų kalbų del luomų, laipsnių, ordenų ir tt. panaikinimo. Luomai nutarta panaikinti be jokių ginčų, bet del kariškųjų laipsnių iškylo šiek tiek ginčų. Soc. dem. atstovas Cirta ut a s savo frakcijos vardu pareiškė, kad jie reikalauja panaikinti ne tik luomus, bet ir kariškus laipsnius bei ordenus. Tada val. sąj. narys Ruseckas, kaipo kariškis (bet ne val. sąj. narys), pareiškė, kad kariškieji laipsniai visai ne tas pats, ką koks nors bajorų ar kitų luomas. Jis išrodė, kad ir pas mus iš pradžios buvo norėta apsieiti be laipsnių, bet pats gyvenimas parodė, kad be jų kariuomenėj labai nepatogu, kad ypač daug esti nepatogumų turint reikalų su kitų valstybių kariuomenėmis ir tt. Laipsniai mūsų kariuomenėj nekenkia demokratizmo idejai, nes pats laipsnis dar neiškelia kariškį. Juk kiek norint yra pavyzdžių, kad gabus kariškis žemesniuoj laipsniu užima aukštesniąją vietą, kad aukštesniųjų laipsnių kariškiai užima žemesnes vietas ir tt.

Ordenai irgi reikalingi, nes jais pažymima narseni kariškiai, kurie, nesigailėdami savo gyvasties, atkakliai gina pavestų jiems vietų arba puola priešą. Juk kiekvienas kareivis ima 100 auks. mėn., bet vieni jų pasižymi nepaprasta drąsa, nesigaili savęs; visur esti pirmieji, kitiems pavyzdį rodo ir todėl dažniau kitų nukenčia; kiti gi esti bailūs, vien savo kailio žiūri, vengia kovų, dargi net pabėga ir tt. Taigi ar gali būti vieni ir kiti lygiai atlyginami? Jokiu būdu ne, nes tai būtų didžiausia neteisybė. Drąsuolius, aukštos dvasios žmones visuomet reikia pažymėti, kad tai būtų ir jiems atlyginimu ir kitiems pavyzdžiu.

Žinomas daiktas, ordenų paskirstyme buvo padaryta neteisybių, bet reikia atminti kokia pas mus ligišiolei buvo tvarka. Mainant tvarką, reikia stengtis pr šalinti ir visas tas neteisybes, kurios buvo daromos ordenų dalinime.

St. Seimas balsų didžiama luomus panaikino, o kariškus laipsnius bei ordenus paliko.

Atostogose.

Artinosi Kalėdos, o po Kalėdų tuoj metai bus, kai įstojau į Lietuvos kariuomenę, o atostogų kaip ir nebuves. Būt gera namuose apsilankius: būčiau didelis svečias, nes senai bemačiausi su namiškiais. Bet kaip čia gali išeiti, kad netik apylinkėj, bet ir mūsų kaime lenkai yra. Ilgai nelaukęs nutariau eiti prašytis atostogų.

Liūdyką gavęs, Kūčių rytą iškėliau. Kadangi lenkai labai žiūri, kad nieks tuščiom nevažinėtų per demarkacijos liniją, tai nieks ten nevažiavo ir aš iš Alytaus iki namų (30 varstų) turėjau eiti pėsčias.

Kelionė neilga, galėjau greit peržengti, bet bijodamas papulti į lenkų nagus, turėjau laukti sutemos.

Priėjau lenkų demarkacinę liniją. Nesigirdi nieko. Nenorėjau ir tikėti, kad čia lenkų esama. Greit pasiekiau savo kaimą. Kaime besą lenkai. Aš, užkampiais eidamas sužinojau, kad pas mano tėvą gryčioje nėra legioninkų, drąsiai į savo namelį įžengiau.

Įžengęs į gryčią, nespėjau nei pasisveikinti, tik greičiau paraginau duoti drabužius, o kareiviškus paslėpti.

Rytą Kalėdos. Per dieną nėjau niekur, neš išsiilgęs namiškių ir nuvargęs. Be to, atėjo kaimynai, tai žinomas dalykas, kalbos kaip iš šaltinio vandens.

Antroje Kalėdų dienoje daugumas eina į bažnyčią iš lenkų išgavę leidimus ir brangiai už juos užmokėję. Aš bijojau rodytis, nors ir nekareiviškuose rūbuose.

Vakare jaunimas, išgavę nuo lenkų leidimą, pradėjo spiestis, pašaukė muziką ir pradėjo linksmintis. Ir aš nuėjau pasižiūrėti, kokioj tvarkoj dabar jaunimas esti. Žinoma, nėtvarka. Tada aš neiškętes pradėjau kaikuriuos kolyti, o vienam ir „kiaulė“ pasakiau Jis man nieko nesakė, tik kitiems išsitarė:

— Na, pažiūrėsim, kur jis ryt šiuo laiku bus, jei šiandien toks gudrus.

Trečioje Kalėdų dienoje taip pat visi linksminos ir muzika skambėjo. Man pradėjo dantį skaudėti, tai aš nuėjau namo ir atsiguliu. Juo toliau juo blogiau darėsi. Tada įsistojau klumpiuose, kailinius ant galvos ir nuėjau pas kaimyną nuo danties skaudėjimo vaistų. Besikalbant, beplepant atėjo vidurnaktis. 1 val. baigiantis išėjau. Priėjęs netoli namų žiūriu žiūriu apie mūsų gryčia 50 raiti legioninkai, kaip vilkai avele pajutę trypia. Tada man atėjo į galvą, ką vakar draugas sakė. Aš nenusiminiau: nejaugi aš, kovojęs su bolševikais 5 mėnesius, su bermontininkais 3 mėnesius ir nei vienos kulipkos negavęs, dabar pats pasiduosiu jiems į nagus. Kaip ten ne būtų, nutariau eiti tėvą ir ūkį gelbėti. Įsidrašinęs pasileidžiau eiti namų link. Sutinka mane legionas sargybinis. Pamatęs mane, suriko: „Stoj, pan!“ (stok, ponas). Aš, jo nežiūrėdamas, vištieki einu. Jis vėl suriko: „Skont idzie pan? (iš kur ponas eini?). „Stont idzie“ (iš ten einu) atsakiau. Tad jis, ilgai nelaukęs, ragina mane eiti prie savo vadina mojo „praporščiko“. „Praporščikas“ mane iškrėtė ir, nieko neradęs, paklausė: „Kas esi toks, ar papulkininkas ir ko parėjai?“ Aš atsakiau, kas esu ir, kad parvažiavau atostogų. Bet jis, dar netikėdamas, suriko: „Ei, pan. Tolačka, proše tutai“ (Ei, ponas Toliačka, prašau čia). Atėjo Tolačka ir mane pamatęs net pradžiugo. Pribėgo prie manęs, stvėrė už skverny ir sako: „Oto ten sam pan, ten sam (Tai tas pats ponas, tas pats). Bet jis nenorėjo tikėti nei Tolačkai ir dar liepė pašaukti vieną kaimyną ištirti, o tuo tarpu mane dar apžiūrėjo ir toliau klausinėjo, kokios dalies, kiek kareivių, kokie vadai ir tt. ir tt. Aš kaip sumaniau, taip melavau: ir skaičių kareivių, ir dalį, ir vadus ir pavardes ir tt.; sakiau, ko dar nešu Lietuvoj girdėjęs. Ponas praporščikas viską rašėsi. Paskui liepė eiti greičiau rengtis važiuoti į Merkinę.

Į grįčią su manimi įėjo penki legioninkai, o kitus pastatė prie langų sargybą. Manes dar maža buvo, dar ir tėvui įsakė rengtis kartu važiuoti.

Pradėjom rengtis. Šeimyna pradėjo verksti, o, žinoma, labiausiai motinėle, primindama net ir tą laiką, kuomet pasirengiau eiti į kariuomenę.

Pirmiausia aviausi batais su pentiniais ant užkulnių, kas labiausiai lenkams akį vėrė. Apsivilkau miline su apykakle iš stirnos kailio. Legioninkai, tai matydami, tarp savęs kažką kalbėjo, aš tik kelis žodžius nugirdau: „Pravda, može bic, co on jest podpulkovnik, kiedy taka nadzieva...“

Merkinėj pralaikė vieną dieną, o iš ten išvežė į Varėną mus iširti.

Varėnoj betyrinėdami pralaikė dvi dienas. Iš čia išprašiau tėvą ir jį paleido.

Iš Varėnos nuvežė į Gardiną. Ten ir tas pats tirinėjimas, kaip ir visur. Mano ir pavardžių jau kelios atsirado: vienur klausia Raistinski pasakau, kitur Rawowski, o dar kitur Awionski. Laimė, kad neklausė kaimo, o čia tai būt buvę jau bloga visai, nes teisybės nesakiau, o netiesą jie galėjo sugaut iš žemlapio.

Paleido mane į belaisvių stovyklą, kur buvo daug bolševikų. Aš, ilgai nelaukęs, pradėjau uostyt išėjimo. Bet gudrių vokiečių visur užkalta, kaip paukštinėj. Pamatęs mane belaisvis bolševikas, pasididžiudamas klausė:

— O, kaip draugas čia pakliuvai, turbūt dar nesenai?

— Prieš 15 minučių — atsakiau.

Jis vėl šypsojosi:

— Aa, mes irgi senai tykojame išsprūkti, tik negalim, o lietuvis kaip tik čia pasimaišo, tai po kelioikos minučių žiūrėk ir nebėr: jie greitai randa per kur išėiti.

Manau sau, kaip čia bus: ketvirta diena, o dar jų valgio nemačiau, o kas bus, kai savo jau pabaigsiu. Radęs dar mažą plutos kąsnelį kišenių suvalgiau ir giliai galvoju, kaip čia bus.

Stoviu lauke prie durių ir blògo oro nežiūriu. Legionas, stovėdamas prie vartų sargyboj, įlindo į būdelę, nes užėjo didelis sniegas ir užsidarė duris. Aš greit pribėgau pirštais prie pat būdelės, o gi žiūriu — ir kablitkas bekabas. Duris tuoj užkabinau ir pats bėgti. Sargybinis pajuto, pradėjo belsti, rėkti. Besibeldams „rupuzė“ net su būdele nuvirto.

Aš, gerokai pabėgėjęs, pradėjau žingsniuoti. Sutikau daugybę legioninkų, bet drabužiai mano nesiskyrė ir jie į mane nežiūrėjo. Kepurė nors buvo lietuviška, bet patamsėj mažai besimatė. Išlindęs kitame miesto krašte, pasileidžiau eiti gelžkelio į Pariečę, kurią po kelių valandų ir pasiekiau. Čia, aiškus dalykas, legionų yra, tad turėjau eiti į šoną tankiu eglynėliu.

Pradėjus aušti, man pasirodė, kad jau esu toli nuo Gardino. Kelią, regis, žinojau, bet priėjęs viensėdį, vistiek užėjau paklausti kelio. Ar tie žmonės nuėję pranešė apie mane legionams, kurie netoli sargyboj buvo, tik po kiek laiko girdžiu — atšnypščia du ginkluoti legionai.

Pasiviję pradėjo klausinėti, kas, koks ir tt. Aš atsakiau jiems, kad esu toks pat, kaip ir jie, tik savavališkai atostogų einu. Užsivedę pas viesėdį, pradėjo visko aiškiai klausinėti. Aš jiems viską aiškiai ir sakiau. Liepė jie mums pagaminti pusryčius, ko aš ir norėjau. Pradėjau jiems teisintis. Esu Kovensko pulko, 7-os kumpanijos; stovi ta kumpanija ten ir ten.

— Iš kur eini, kad ten stovi tavo dalis? — klausė jie.

— Susirgus, — sakau, — nuvežė į Varėnos ligoninę, o iš ten nuvežė į Gardiną, kur gerokai pagulėjęs, pasveikau.

— Na gerai, — sako jie, — bet kodel tavo kepurė lietuviška?

— Pasveikus, — sakau, — mane priškyrė prie belaisvių priežiūrai; tat aš, netekęs pinigų ir maisto, einu namo; paimsiu ko reikia ir po dviejų trijų dienų grįšiu. Vieną kartą priėmė belaisvių, lietuvių, pasidėjau savo kepurę ir paskui pasiėmiau šitą, nes ji mano galvai tinka ir graži. Kaimas, iš kur aš esu, vadinasi Latažeris, nuo čia už 5 — 7 kilometrų.

Uzsirašė viską: vardą, pavardę, saltyšiaus vardą, pavardę ir įsakė laiku grįžti. Pusryčius pavalgėm, atsisveikinom — ir aš sau, jie sau,

Greit pasiekiau Nemuną, savo tėvynę...

K u d a r a s.

3-jo p. D. L. K Vytauto pulko metinių sukaktuvių šventė

(20—V—4)

Šiandien toji šventė, apie kurią taip daug kalbėta, kurios taip ilgai laukta.

Traukiniu, atskirame vagone, važiuoja į tą šventę garbės svečiai: Valstybės Prezidentas, buv. Valstybės Tarybos Pirmininkas, Vyr. Kariuomenės Vadas, kituose vagonuose — kiti laukiami svečiai.

Eglaitės stotis jau netoli. Visi pakeleiviai iš miego pabudę, sustojo prie langų, žiūri ir ko tai nekantariai laukia. Štai įlaukė ir mūsų traukinys sustojo. Kiek čia atmainų! Netaip senai matytos vietos, o dabar sunku jas ir pažinti. Tada buvo niaurus ir liūdnas Eglaitės reginys, dabar jis atgijęs: kur pažiūrėsi, visur žaliuoja medžiai, takai ir namai berželiais papuošti ir žmonės lyg nebe tie karo įbauginti ir vargų rūpesčių nualinti — viskas gyva, jauna ir viltinga.

Nežiūrint ankstybo laiko (buvo 4 val.), traukinio sutikti susirinko gana daug žmonių. Stotyje išrikiuota garbės sargyba ir pulko orkestras.

Garbės svečius sutiko 3 p. pulko vadas jo padėjėjas 3-os divizijos štabo viršininkas, vietiniai komendantai, daug vadų ir kareivių.

Devintą valandą į parodos aikštę dainuodamos pradėjo rinktis pulko kuopos ir komandos. Pamaldos turėjo būti laikomos lauke, bet dėl subliurusio oro jos buvo bažnyčioj. Laike pamaldų dūdavo pulko orkestras. Po pamaldų pulkas išsirikiavo iškilmėms. Netrukus atvyko ir V. Prezidentas, lydžiamas buv. Tarybos Pirmininko ir Vyr. Kariuomenės Vado. Orkestras dūdavo gimną. Prezidentas sveikindamas apėjo pulką ir pasakė kalbą, ragindamas laikytis tvarkos, turėti ištvėrmės ir linkėdamas pulkui pasisekimo kovose su Lietuvos priešais. Galingas ir ilgas „valio“ Prezidento žodžiams pritarė. Kalbėjo V. K. Vadas ir kiti svečiai. Susirinko didelė žmonių minia, susidarė nepaprastai džiaugsmo ūpas.

Pulkas, gražiai praėjęs iškilmingu maršu, nuėjo į savo gyvenamąją vietą.

Nespėjus kariuomenei apleisti parodos aikštę, prie Valst. Prezidento prisiartino 4 vietos savivaldybių atstovai. Atstovai savo kalbose (tas kraštas latvių ginčijamas) išreiškė norą palikti prie Lietuvos, kuri savo ginkluota pajėga išvadavo juos iš bolševikų jungo; kartu pareiškė savo padėką už gausią pašalpą, kurią Lietuvos valdžia suteikia vietiniams gyventojams, atsiųsdama jiems kelius traukinius javų; drauge prašė ir ateity medžiaginiai remti tą taip baisiai karo nunaikintą kraštą.

Savo kalbas atstovai įteikė V. Prezidentui raštu. Prezidentas atsakė kiekvienam atstovui atskirai, dėkodamas už pasišventimą Lietuvos reikalams ir žadėdamas patenkinti visus jų norus, kurie yra jo galėj.

Iš čia, garsaus „valio“ lydžiamas, V. Prezidentas nuvažiavo į karininkų valgyklą.

Čia vaišingi vytautiečiai paruošė savo svečiams kavos su užkandžiais.

Laike kavos svečiai turėjo progos susipažinti su 3 p. p. Švietimo Komisijos leidžiamu iliustruotu laikraščiu „Tėvynės Vaduotojas“ ir pulko albumu.

Po kavos pulko vadas pranešė, kad kareivių pietai paruošti ir laukia svečių.

Ant lygaus lauko, už ilgų stalų, jau sėdėjo kareiviai su savo vadais ir gėrė naminių alutį. Prie jų prisidėjo ir garbės svečiai. Atnešė paprastus, kiek pagerintus, kareivių pietus. Visi sykiu valgė, gėrė ir šnekučiavo, orkestro dūdavimų besiklausydami — labai paprasta, bet jauku ir malonu.

Po pietų ėjo visi žiūrėti kareivių lenktynių. Su tvarkyta, gerai išpildyta ir taip įvairiai, ko Lietuvos kariuomenėje dar niekur nebuvo matyti. Aštuonios lenktynės, viena kitos įdomesnė. Štai du kareiviai užsiritę ant balkio, pbsiėmė po vieną šieną prikimštą maišą, iš kailio nerišasi viens kitą numušti. Įsismagi- ne, jie jau pamiršo taisykles ir kerta kits kitam į gal- vą. Tvarkininko švilpukas juos nuramina. Jie pailso, smarkiai kvėpuoja; veidai pabalė, akys blizga, o vis aršėja. Štai vikriai rėžia juodplaukis savo draugui į petį, tas netenka lygsvaros, rankomis orą gauda, dar porą kartų maišas trenkia jam į šoną ir jis, tūkstantinės mi- nios juoku lydžiamas, krinta žemėn. Nugalėtojas išdi- džiai įrėmė rankas į šonus, ir žiūri į publiką, lyg klaus- tų: „Na, kas dar uori su manim pasitvatyti?“ Tris numušęs, jis gaus prizą.

Tuo tarpu visų akis pritraukė kareivis, kuris šliau- žė į aukšto stulpo viršūnę. Buvo daug mėginta pa- siekti viršūnę, bet vis veltui, o šiam sekasi geriau. Lietus lyja, stulpas šlapias, jam sunku; apkabino kojom- is stulpą, ilsisi; vėl šliaužia; jau juodą tašką pasiekė. Publika neberimsta, ginčijasi: vieni tvirtina, kad pasieks, kiti netiki. Jau nebetoli viršūnė, dar keleta pastangų — ir kareivio sportininko ranka pasiekia viršūnę. Pu- blika šaukia „bravo“; orkestras dūduoja tušą, — vi- siems smagu.

Čia vėl būrys kareivių, net batus nusiavę, stengia- si staigia kylančiu tilteliu užbėgti ant plotmelės, pri- kaltos prie keturių aukštų stulpų viršūnės. Bet tankiau- siai, pasiekęs tiltelio vidurio, kareivis nebeišsilaiko ir galvatrukčiais dumia atgal. Visgi tai numeris pasirodė nesunkiui: nepraėjo ir pusė valandos, kai du kareiviai gavo prizus.

Kitoje pusėj vadas tvarkdarys, kvietė užsirašyti kareivius, norinčius šokti per duobę užtiestą judančiu tilteliu. Čia visas įdomumas tame, kad neperšokęs ka- reivis automatiniai išverčia sau ant galvos kibirą van- dens. Tuojau atsirado daug norinčių, — ir į kibirą kareiviai nespėjo vandens nešti. Publika neišsilaiko nuo juokų, matydama, kaip vienas kitas mąudosi. Bet štai vienas kareivis išėjo sausas: jis peršoko. Pu- blika jį sveikina ilgu delnų plojimu. Staiga pasigirsta balsai:

— Prezidentas kviečia pas save tris kareivius, lai- mėjusius pirma prizą!

V. Prezidentas pasveikino juos ir čia jiems buvo duotos dovanos: vienam sidabrinis laikrodys, antram — nikilinis, o trečiam — gražus sidabrinis žiedas.

Kitas lenktynes buvo nutarta atidėti kitai dienai, ir visi svečiai nuvažiavo pietų. Pietai buvo iškilmingi.

Tuojau po pietų prasidėjo pulko vakaras. Karei- viai ir vadai suvaidino Čiurlionienės veikalą „Kalyns“. Kareivių choras gerai padainavo keletą dainų. Vaič- kienė, Kindžiulytė ir N puošė vakarą savo dainomis ir šokiais. Vakaras užsibaigė Sakalų gimnastika, kuri visiems labai patiko. Kareiviai, kaip reikiant apsirėdę, labai tvarkingai ir gražiai, kaip viens žmogus, pulko orkestrui dūduojant, atliko keleta gimnastikos dalykelių, kuriuos paskui publika prašė pakartoti.

Garbės svečiai, vadų ir kareivių lydžiami, išvažia- vo apie 3 valandą.

Valio Vytautiečiai! Laimingai sulaukit kitų meti- nių švenčių!

Šileikonietis.

Vis viena.

Senas varnas skrajoja aukštai, aukštai oro bango- se, kurių jo sparnas niekadęs dar nelietė. Judėjimai jo lėti, lengvūs ir, jeigu ne jo sparnų mošavimai, pama- nytum, kad ten ore negyvas juodas taškas kybo.

Senas varnas didelis, gražus: plunksnos jo tankios, juodos, blizga; sparnai jo dideli, stiprūs; galvelė pakreip- ta šonan, o protingos, šviesios jo akys ko tai ieško, ko tai stebisi.

Taip, varnas labai senas, jis jau daug daug metų gyvena pasaulyje, o kiek — jis ir patsai nebeatsimena. Paskutiniais metais jisai jaučia savyje silpnumą, lyg rodos, ant jo sparnų kas tai uždėjo sunkią naštą. As- trus, įkirus jaunų varniukų riksmas jam pradėjo įky- rėti. Jis mėgsta būti vienas, ir dabar jis metė links- mią draugystę, ir vienas atsiskyrė ore. Čia ramu. Ant lauko stovi vienintelis medis, čia paukščiau retai kada atlektą. Senas varnas išlengvo padaręs keleta sykių ratą, nusileido ant medžio šakos ramiai sau pasilsėti ir pagalvoti. O jis galvoti mėgsta. Jis taip ilgai gy- veno pasaulyje, begyvendamas taip daug daug viso ko matė ir girdėjo. Apie save mažai jis ką galvojo. Jis užganėdintas savo gyvenimu: praslinko jis be ypatingų vargų ir rūpesčių. Tiesa, būdavo kai kada ir sunku, kada stiprus šaltis apkaldavo žemę, prisieidavo tuokart šaltį ir badą pažinti. Bet tas vargas ilgai nesitęsavo: šalčiai pereidavo, gyvenimas vėl nubusdavo ir senas var- nas vėl užmiršdavo visus savo sunkumus ir vargus.

Labai patinka senam varnui pasaulis, daug jame džiaugsmo: jis mėgsta begalinį tolį ir plotį; jo toli ma- tančios akys mėgsta žiūrėti toli toli, kad joms niekas nekliudytų, kad jo žvilgsnys kur nesustotų.

Ilgai žiūri varnas į tą šalį, kur nieko nėra, tik vie- nas tolis, paskui išsyk pašoksta, išplečia savo sparnus ir linksmai riksmu leidžiasi į tą tolį.

Mėgsta senas varnas ir miške tupėti, pasislėpęs medžių lapuose. Ten jo nieks nemato, ten jam niekas netrukdo. Jis išlengvo linguojasi, snaudžia. Vėjas ty- liai jam sapno dainelę suokia. Toji daina jam senai senai pažįstama. Jis senai ją žino. Jam ji nemažiau patinka, kaip ir oro bangos.

Šiandien varnui labiau patinka lauke ant atskiro medžio tupėti ir svajoti. Kodel jis šiandien taip susi- mąstęs? Senas varnas ir patsai nežino. Jis ir miegą išbloškė, lyg bijodamas pramiegoti, netekti brangaus laiko. Viskas pasaulyje jam rodėsi labai paprasta ir suprantama: diena pakeičia naktį, šaltis — karštis, sti- prus nugali silpną...

Taip visus klausimus varnas lengvai išriša. Vje- no tik jisai nesupranta, — žmogaus. Jis jo negali su- prasti. Susilaukė gilios senatvės, visą savo gyvenimą sekė, tyrė žmogų, daug apie jį galvojo, daug brangaus laiko sugaišino begalvodamas ir vis suprasti negali.

Štai ir dabar tupėdamas varnas giliai apie žmo- gų užsimąstė.

— Koks keistas tas žmogus! Kam jį Dievas lei- do? Žmogus mano, kad viskas pasaulyje įkurta vien tik jam ir viską be pasigailėjimo naikina, kas, jo nu- simanymu, jam kenksminga.

Sako, kad žmogus protingas, net už varną esąs protingesnis, o tokio paprasto dalyko vis tik nesupran- ta, kad ir jis kitiems kenkia.

Štai nesenai atėjo jų būrys ir nukirto daug miško medžių. Daug nelaimingų paukščių nukentėjo, daug jų ten žuvo. Kokie pikti ir žiaurūs žmonės!

Taip, žmogus netikęs padaras. O sako, jam duo- tas protas ir jis į Dievą panašus. Senas varnas pakė- lė galvą, garsiai kranktelėjo ir vėl savo mintyse pa- skendo.

— Taip, mano išmanymu, žmogus vienas iš neti- kusių padarų pasaulyje, o kalte — jo protas.

Jeigu žmogus turėtų mažiau proto, jis gyventų pa- prasciau. Jis būtų labiau panašus į gyvulį, bet būtų sveikas, laimingas ir taip greit nemirtų. Jeigu gi žmo- gus turėtų daugiau proto — jam taip pat būtų geriau: jis nesamoningai nedarytų, duotų atskaitą savo darbams; suprastų, kad jo artimas neblogesnis už jį. Kaip pa-

žiūri į žmones iš padangių, tai rodosi, kad visa ta vargšė žemė, pamišėlių apgyventa.

Su laiku daug daug prisieis namų pamišėliams statyti, daug miškų ir akmenų reikės tiems rūmams sunaudoti.

Dabar žmogus dažnai vartoja žodį „kulūra“. Gražus žodis „kultūra“...

Jeigu atydžiai išaukšto pažiūri, tai gali pastebėti, kad kultūra palietė žmones tik paviršiumi ir retas tegali pasivadinti iš tikrųjų kultūringu...

Senas varnas staiga nusilpo.

— Kodel aš taip nuvargau? — stebisi jisai. — Gal būt delto, kad aš taip daug galvojau apie žmogų. Iš tikrųjų neverta apie jį galvoti. Žmonės kur kas geriau padarytų, jeigu jie visi kur nors dingtų: gal būt atsirast kiti žemės gyventojai, geresni už žmogų.

Senam varnui staiga taip silpna pasidarė, kad jis pradėjo net svyruoti, ir vos vos tesusilaikė ant savo šakos. Jis staiga pajuto didelį skausmą krūtinėje, toje vietoje, kur taip jausmingai plaka širdis, nusilpusiu žvilgsniu aplinkui apsidairė. — Kaip gerai!

Saulutė jau arti laidos ir gražia rausva spalva maudo šaunų lauką, medį, ant kurio jis tupi, ir jį patį. Ore neapsakomu greitumu sukasi mašalių debesiai. Kokie jie maži ir kaip jų daug! Mašalai žino, kad saulei nusileidus pasibaigs ir jų gyvenimas: jie visi numirs. Dabar kol dar laikas jie skuba, kiek galėdami, linksmi gyventi.

Senas varnas ilgai su panieka žiūrėjo į juos.

— Niekingi padarai, jūsų ir praryti neverta. Jūs dar už žmogų niekingesni...

Paskutiniai malonūs saulės spinduliai, atsisveikindami nori atgaivinti seną varną, bet jis jau nejaučia jų meilumo: jo galva svaigsta, jis visas dreba.

— Nejaugi aš mirštu! — su baime pamanė sau. — Ne, tai negali būt, aš noriu dar gyventi! Turiu iš viso nedaugiau pusantro šimto metų. Aš dar ne viską pažinau, o pasaulis toks geras, gaila man su juo mi skirtis.

Staiga jo mintys susidrumsdė, akys staiga užsimerkė ir varnas, kaip akmuo, sunkiai nukrito ant suartos dirvos.

Saulė nusileido. Lauką ir gulintį varną pradėjo tamsa dengti.

Varnas miršta: ramiai guli, tyliai kvėpuoja ir tik retkarčiais jo sparnai sudreba.

Ir medis ir rausvas dangus dinga tamsoj. Naktis. Mašalai žūna: vieni ant šaltos žemės, kiti ant rasoto medžio, o kažkurie ant stingstančio varno...

Ir senojo varno jau nebėra. Tamsi naktis jo kūną paslėpė ir nieko nieko nebeliko...

Varnas gyveno pusantro šimto metų, mašalai — nuo saulės patekėjimo lig jos nusileidimo, bet kartu mirė, — susilygino.

Kas ilgiau gyveno — varnas ar mašalai? Vis viena — jų nebėra.

J. Petraitis.

Iš Kultūros ir Švietimo Darbuotės.

L. D. K. Vytauto pulkas.

Kultūros ir švietimo darbas šiame pulke vedamas tvarkingai. Šv. Komisija sudaro 5 žmonės: pirm. majoras Gricius, nariai: kap. Sivilas, lt. Tarulis, kareivis Paulauskas, jaun. pusk. Papiliauskas. Komisija veikia energingai ir nugalėdama darbui nepatogias sąlygas, darbą varo plačiai. Kareivių mokyklos

veikia. Neturėdami atatinkamų butų, kareivius moko lauke: atsigula, pasideda sąsiuvinį ant vokiškos kuprinės ir rašo. Kareiviai padalinti į 2 grupes: mokytesnių ir visai nemokytų. Už kareivių mokymą atsako kuopų vadai. Kuopos vadui duodama po 1 egz. „Vargo Mokyklos“, „Vaikų darbymetė“ ir „Mūsų dirva“, iš kurių jis savo nuožiūra pasirenka vieną. (Toks mokymo būdas netikęs: turi būti viena sistema, vieni rankvedžiai. Be to, „Mūsų dirva“ kalbos žvilksniu yra šlamštas, kuriam mūsų mokyklose negali būti vietos. Red.). Lėšos švietimo ir kultūros darbui gaunamos iš krautuvelės pelno (45.000 auks), iš vakarėlių ir atimtų pinigų iš kortuotojų. Švietimo Komisijai pinigų netrūksta. Švietimo reikalams išleista viso apie 10.000 auksinų. Kliubas ir skaitykla neįsteigta. Vakareliai su vaidinimais daromi kartą į mėnesį, o šiaip kas savaitę. Labai gerai pastatytas sportas ir žaislai. Organizuojami sporto rateliai. Organizuojama taip pat ir vaidintojų kuopelės.

Pulko knygyne yra apie 800 įvairiaus turinio knygų. Knygininkas — kun. Janulaitis. Visos knygos padalintos į 20 serijų. 19 serijų išduodama kuopoms bei komandoms, o 20-ji serija sudaro fundamentale biblioteką, kuria naudojasi jau daugiau prasišlavinę pulko kariškiai. Kiekvienoj kuopoj ir komandoj yra paskirtas knygininkas, kuris ir tvarko knygynėlį. Knygos laikomos tvarkoj. Kuopose ir batalionuose dažnai daromos paskaitos. Pulko Šv. Komisijos leidžiamas savaitinis laikraštėlis „Tėvynės Vaduotojas“.

D. L. K. Algirdo pulkas.

Kultūros ir švietimo darbas dėl nepatogių sąlygų šiek tiek atsilikęs nuo kitų dalių, bet dirbama. Balandžio 25 d. įkurta Šv. Komisija: pirm. majoras Ramnauskas, nariai: lt. Skrebutėnas ir Kaladė. Buvo tuoj įsteigta kareiviams mokykla. Kareivius padalino į grupes, mokė rašyti, skaityti — lavina. Į darbą buvo įtraukti vietos gimnazijos mokytojai, kurie mielu noru tą darbą dirba. Kareiviai noriai mokėsi, bet kuomet miesto paaukuotieji sąsiuviniai, pašėliai bei kiti rašomieji dalykai buvo išaikvoti, mokykla nustojo veikusi. Mokslas tęsiamas tik 1-am batalione. Knygynas nesutvarkytas. Knygų yra apie 340, kurios netvarkingai išdalintos batalionams. Kareivių rūmai ir skaitykla neįsteigta. Retkarčiais pulke daromi vakarėliai, pasilinksminimai. Manoma sudaryti artistų kuopelė. Lėšų švietimo reikalams pulkas visiškai neturi. Rengiama rinkliava.

2-oji batarėja.

Kareivių mokykla, skaitykla ir kareivių rūmai veikia. Kareiviai noriai mokosi, tik fronto aplinkybės kliudo darbui. Įsteigta kareivių knygynėlis. Blogiausia su lėšomis: jų nėra ir nesitikima gauti. (? Red.). Kas savaitę batarėjos karininkai daro paskaitas. A k s.

Į D A R B Ą.

Draugužiai, broliai, ar ne metas mums darbą didį jau pradėt? Atėjo laikas, man taip matos, skaityt rašyt visiems mokėt...

O tam tik reikia tikro noro. Skaitykim, švieskimės greičiau! Suprasti reikia, kas yr dora, ir kas naudinga mums daugiau...

Daugnoris.

KAREIVIO DAINA.

Ko liūdi bernuželi,
po žaliu ažuolėliu?
Ko neini į pievelę
prie skambančio dalgelio?
Nelaikas man, mergele,
į pievuželę eiti,
nes laikas jau išjoti
su priešais kovoti.
Ko liūdi bernuželi
kieme ant suoloelio?
Ko neini į svirnelį
gulėt minkšton lovelėn?
Nelaikas jau, mergele,
svirnan į lovele,
nes laukia manęs kieta
apkasų žemelė.
Ko liūdi bernuželi
ant ginklo rymodamas?
Ko netari žodelį
nuramint širdelę.

Nelaikas jau, mergele,
su tavim kaleėti:
girdžiu vado balsą,
valio priešą vykį!

St. Butkus.

TRIMITO GAUSMAS.

Gaudžia trimito
skardūs balsai:
stokit į kovą,
vyrų būriai!

Gaudžia trimitas,
gaudžia aplink:
kelkis drąsuoli,
ginklą gamink!..

Gaudžia trimitas,
šaukia kovoti:
Broleli neleiski
tėvynės terioti!

Jei, ilgai lauksi,
amžinai žūsim:
Mes visi broliai,
vergijon kliūsim...

Gaudžia trimito
skardūs balsai:
na tik į eiles
vyrų būriai!..

Juodyla.

14-V-1920 m.
Butkiškės.

Karo lakūnas leitenantas Vytautas Rauba.

(† Š. m. gegužės 12 d. 19 val.)

A. a. Vytautas Rauba gimė 1899 m. rugsėjo 9 d. Šakių apskr. Slavikų valsč., Pusdešrių kaime. Pabaigęs pradžios mokslą, jis mokėsi Mariampolės gimnazijoje. Prasidėjęs kurtis mūsų valstybei ir rusų bolševikams užplūdus ją nukariauti, jis, mokslą metęs, stojo į tėvynės gynėjų eiles. Prasidėjęs steigti mūsų aviacijai, a. a. V. Rauba, iš pradžių tarnavęs 1-ame raitelių pulke, sausio mėn. 1919 metais stojo į tik ką atsiradusią Karo Aviacijos Mokyklą. Lakioti, galima sakyti, buvo jo pašaukimas. Nežiūrint į visas kliūtis a. a. V. Rauba ėjo tiesiai prie savo tikslo, — tapti lakūnu, — ir jau pereitą vasarą pirmas iš savo draugų išmoko savystoviai valdyti aparatą ore. Lakiojime

jis turėjo nepaprastų gabumų ir greitai savo drąsiu lakiojimu jau stebino savo instruktorius ir draugus. Baigęs K Aviacijos Mokyklą gruodžio mėn. 1919 metais ir pakeltas į leitenanto laipsnį jis toliau tobulinosi aviacijos srityje. Išmokęs lakioti aparatais sunkiausių valdymui rūšių, jis šiais metais pasiekė karo lakūno vardo. Bet nepastovus lakūno likimas — ir štai š. m. geg. 12 d. jį ištiko netikėta mirtis. Išlėkęs su žvalgu ltn. V. Firontu aeroplanu „Halb. C. L. IV“, jis, laike staigaus pasisukimo, krito žemėn. Ištrauktas iš po sudužusio aparato skeveldrų, buvo nuvežtas į Karo ligoninę, kame tuojaus ir pasimirė. Mūsų aviacija nustojo vieno iš geriausių darbininkų. Tebūnie Tau, drąsusis Lakūne, taip lengva žemelėje ilsėtis, kaip lengva buvo padangių erdvėse lakioti.

A. G-is.

Kitų valstybių armijos.

Keli anglų kariuomenės bruožai.

Kitų valstybių armijose, kariuomenės dalys varo savo tarpe konkurenciją t. y. viena dalis, kaip tai pulkas, brigada, divizė, stengiasi būti geresne už kitą ir nori kuom nors pagarsėti. Aš tą pastebėjau Anglų Armijoje ir žinau, kad ir kitose armijose (ir Lietuvos Red.) tas pats daroma. Man žinomos šios laike didžiojo karo pagarsėjusios kariuomenės dalys. Anglų armijoje: Australijos pėstininkai Naujosios Zelandijos artilerija, Kanados nekurie pėstininkų pulkai (pašymėjo išsterme kautynėse): daugiausia pašymėjo Škotų „Black Wach“ (Juodojo laikrodžio) pulkas savo narsumu kautynėse; vėliaus buvo gana garsios nekurios Anglų armijos divizės, būtent I-jo armijos Korpuso, 15 Škotų divizė, II-jo Armijos Korpuso 16 Airių divizė, ir 55 Anglų Lankeshire apskrities divizė, taip pat II-ro Armijos Korpuso.

Prancūzuose buvo garsūs pėstininkai „zuaves“, algiriečių pulkai ir sunkioji artilerija. Italų — kalnininkai.

Rusų. — pradžioj anglų laikraščiai garsindavo kazokus, vėliaus Sibiro šaulius. Vokiečių buvo garsūs pradžioj Ulanai, vėliaus Bavariečiai, Vittenbergiečiai ir Prūsų gvardija kariuomenės dalyse pagarsėjo. — Noras, labai sveikas dalykas armijai, nes ir civilių gyventojų tarpe randasi visokios politinės partijos, kurios viena su kita varžosi, stengiasi kuodaugiausia turėti pasekėjų ir armijose: viena kariuomenės dalis, stengdamosi būti geresne už kitą, priverčia ir kitas (apsileidėles) ruožtis, neatsilikti arba dar net stengtis ir pralenkti pagarsėjusiasias. Tokios dalių lenktynės priduoda armijai gyvumo, ir kyla vis augstyn, tobulėje. Faktais priminsiu kai kurias pagarsėjusias anglų kariuomenės dalis. 16-ta Airių divizė pagarsėjo dar pradžioje karo 1914 m. kovose ties miestu Mons, Belgijoje. 16-ta Airių divizė pirmoji pateko į Belgiją ir, turbūt, skaudžiausiai nukentėjo nuo skaitlingos ir gerai apginkluotos vokiečių armijos Airiai, būdami iš prigimties drąsūs kareiviai, visgi traukėsi, nors ir nenoroms, matydami ant jų gulant daug skaitlingesnes vokiečių pajėgas. Miestas Mons randasi tokiame punkte, į kurį susieina kelėtas plentų ir gelžkelių. Jis tuo kart buvo aptvindintas įvairiais armijos transportais ir bėgančiais nuo pozicijų civiliais gyventojais. 16-tai Airių divizei prisiėjo tą punktą ginti, kad nepatektų priešams daugybė turtų. Už kokių 5-ių kilometrų nuo paties miesto, ant kalnelio šiaip taip apsikasusi, 16-ta Airių divizė ir sulaukė 3 dienas smarkiausį vokiečių gulimą, duodama galimybės pasitraukti Armijos transportams ir pabėgėliams. Artilerija kaukė nesustodama vienok Airiai gynėsi, kol sužinojo, kad jau miestas Mons tuščias, transpor-

tas ir gyventojai pasitraukė. Tada ir 16-ta Airių divizė gavo įsakymą „trauktis“. (Anglų armijoje nėra žodžio „traukis“, tik apsigrėžk aplink ir vėl pirmyn). Pasitraukė Airiai, daugiau kaip du trečdaliu savųjų nustoje, bet delto pagarsėjo savo narsumu ir ištvėrme kautynėse. Tą divizę prancūzai visuomet iškilmingai sveikindavo, kuomet ji įeidavo į kokį nors miestą. Sužinojo apie tai ir priešai, kurie jos bijodavosi, kaip kokios nenugalimos. Kokiu tai stebuklingu būdu 16-tai divizei sekdavosi įvykdinti visi jos sumanyti žygiai, tur būt, tas darydavo pačių kareivių ūpas, nes jie gerai jausdavosi, tarnaudami garsioje dalyje.

Vėliaus, 1915 metais, pagarsėjo 15 Škotų divizė nakties užpuolimais. 15-tą Škotų divizę daugiausia sudarė Škotų „Nighlandero“ (aukštažemių) pėstininkų pulkai. Jie ir savo forma skiriasi nuo kitų, nes vietoj kelinių, nešioja trumpus sijonus, skuta ūsus ir barzdas, todėl labai panašūs į moterų armiją. Vienok tie moteriškos išvaizdos kareiviai buvo be galo narsūs. Karštakraujai Škotai taip įbaugindavo vokiečius, kad kur 15 divizė stovėdavo, tai vokiečiai nenustodavo šviesas (raketas) leidę ištisas naktis, nes Škotai, po būrelį, tamsoje nušliauždavo į priešų apkasus ir, žinoma, „Zuikio pyrago“ nunešdavo. 15 Škotų divizė savo užpuodinėjimais buvo taip įbauginusi vokiečius, kad ir didesniuose karo žygiuose jiems visados sekdavosi, nes vokiečiai, sužinoję kas prieš juos eina, bėgdavo be atodairos. Bet vargas būdavo jiems patekus į nelaisvę: vokiečiai nukankindavo juos, kaip senovėj kankinius. Jie iš savo pusės stengdavosi vėl atkeršyti vokiečiams — ir kariuodavo lig paskutinių, nepasiduodami į nelaisvę. Pasitraukę nuo pozicijų Škotai būdavo labai linksmūs ir švelniai apsieidavo su gyventojais. Už tai juos Prancūzai labai garbindavo. 16 divizė, padariusi nemažai svarbių žygių kovose buvo garsi iki pat karo pabaigai.

Vėliaus, 1917—18 metais, dar pagarsėjo 55 „Lan-keshire“ Anglų divizė. Ši pastaroji pagarsėjo dideliuose kautynėse ties miestais St. Quentin, Cambrai, Pashendale, Hile ir kitus. Lankeširiečiai turi labai gerus dirksnius (nervus) ir smarkiausiose kautynėse išlaiko šaltą temperamentą. Jie ir vokiečius sužavėdavo savo linksmumu ir dainomis pačioj mirties rugiapiūtei. 55-tai divizei labai sėkdavosi kariauti. Ji rodosi, daugiausia yra paėmusi belaisvių. Kur tik vokiečiai daugiau pasispirdavo, tuojau siūsdavo 55-tą divizę, ir jai pasisekdavo. Kada jau vokiečiai traukėsi iš Belgijos ir Prancūzijos, ir laikas nuo laiko ties nekuriais miestais susilaikydavo, tąsyk 55 divizei prisieidavo juos iškrapštyti. Iš visų garsiųjų dalių 55 divizė buvo laimingiausia, nes visur dalyvaudama mažiausia sau nuostolių padarė.

Anglai veda smulkias visų savo armijos pulkų istorijas nuo pat jų įsikūrimo. Visi pulko ir jo dalių žygiai, net ir atskirų oficerių ir kareivių veikimai ir pasižymėjimai smulkiai aprašyti. Visi kareiviai savo pulko istoriją gerai žino. Senesnių pulkų istorijos — gana diktos knygos. Kareiviai, beskaitydami pulko praeitį, pamyli patį pulką ir stengiasi dar daugiau jį tarp kitų pažymėti. Karo metu buvo vedamos net ir divizijų istorijos. Kaip jau viršui minėjau, pagarsėjimas kokios nors armijos dalies, vistiek kokioj valstybei, verčia ir kitas dalis eit su ja lenktynių. Tokiu būdu, visa armija nematoma komanda daro greitus žingsnius pirmyn.

A. K r i a u č i ū n a s.

TAUTOSAKA.

8.

DAINA APIE KARĄ.

Linksta plunksna aprašyti,
trūksta žodžių apsaityti
apie karės baisenybes,
suspaudimus ir silpnybes.
Tad gal seksis padainuoti,
su varguoliais padejuoti,
kurie karės kančias kenčia,
ir su joms jau apsiprato.
Dvidešimties amžiaus pradžioj,
tegu ir ji tenai skraidžios, —
didis trūkšmas pasidarė,
prasidejo baisi karė.
Austrai, serbai, vengrai, prūsai,
turkai, belgai ir prancūzai,
rusai, anglai ir vokiečiai
ir smarkiausi japoniečiai —
visos Eiropos valstijos,
didės, mažos viešpatijos
prasidejo muštis baisiai,
o kaip kartūs karės vaisiai.
Lyg perkūnas sudundėjo:
kariuomenė šaut pradėjo.
Vyrus, žirgus greitai rinko;
vienus rėdo, kitus kinko.
Visur ginklais apdabino,
o kur veža, nieks nežino.
Gal priseis svetur numirti,
o gal reiks vargo datyrti.
Kiek tai verksmo motinėlėms,
kiek ašarų mergužėlėms.
Vienų išaina sūneliai,
o antrų jauni berneliai. —
Skyrė vaikus nuo tėvelių,
skyrė brolius nuo seselių,
skyrė žmonas nuo savųjų,
savo vyrų mylimųjų.
Kiek tai širdžių sugriaudino
per tokį atsitikimą.
Gal per amžius amžinųjų
nematys vieni antrųjų.
Prūsas Lietuvon įlindo,
turtus plėšia, žemę trimdo:
ten juos siuntė karaliukas,
Vokietijos kaizeriukas.
Jie nor plotą žemės gauti,
nuog Rusijos užkariauti.
nor gyventi iš plėšimo,
turtus krauti iš skriaudimo.
Nor Lietuvą panaikinti,
lietuvaite subiaurinti.
Žmones engti, kraują lieti. —
savo tikslą nor pasiekti.
Tad mes vyrai, broliai narsūs,
iš senovės karės garsūs,
baisių vokiečių nebijom
iš Lietuvos juos išvijom.
Ten, kur teka Nemunėlis,
bėga sriaunus vandenėlis,
tenai didi kova buvo,
ten vokiečių daug pražuvo.
Užė armotų bildėsiai,
spengė įrankių žvangėsiai,
kraują liejo, kūnai virto,
juos kaip dalgis žolę — kirto.
Lėkė bombos kuo augščiausiai,
krito, plyšo kuo plačiausiai;

ir žmonių iš visų pusių
buvo prikrite, kaip musių.
Taip kad net žemė pašlapo,
Nemunėlis rausvas tapo,
nešė kūnus sužeistųjų,
ten vokiečių užmuštųjų,
Kulkoms šaudė, pikėms badė,
kol kruviną kovą baigė.
Taip prūsokai pergalėti
ir su kulkoms palydėti.
Apie karę daug dainuočiau,
jos nelaimės išrokuočiau,
kad mano sielos nespaustų,
širdis skausmo nedajaustų!

Padainavo Pilviškių parapijos Sūtkus
Surašė Vincas Unguraitis.

BIBLIOGRAFIJA

Kun. J. F. Jonaitis. **Mano patyrimai didžiojo karė 1918 ir 1919 m.** Išleido Lietuvių Prekybos bendrovė, Amerikoje. Boston, Mass. 1920 m. 64 pusl.

Mūsų karo raštai nuolatos auga. Auga ne vien pas mus, bet ir Amerikoje. Šiuo kart kalbame apie buvusio Amerikos armijos kapeliono Jonaičio, kaip jis vadina, didžiosios karės 1918 ir 1919 m. patyrimų.

Jau į pirmus puslapius įsiskaičius, mums, lietuviams, darosi keista: knygutės autorius aukščiausia už viską stato Ameriką, jis yra didžiausiu Suvienytų Valstybių šalininku.

Autoriaus žodžiais sakant „jei kur kitur ir buvo pasirodęs patriotiškumas, pasiryžimas visą už savo šalį iškentėti, jis negalėjo būti didesnis ir garbingesnis (mano pabraukta) už ta, kurį turėjo Amerikos kareiviai. Vieną kitą jų didelio pasišventimo paveikslą manau skaitytojas pats pamatys, sekančius lapus beskaitydamas“. Skaičiau, bet niekur negalėjau rasti nei vieno vaizdo, kuris rodytų didelį Amerikos kareivio pasišventimą, kad tarpe jų, kaip ir kitų valstybių kareivių tarpe buvo ir pasišventusių, neabejotina, tik autorius, kunigas ar šiaip ar taip visgi labai tolimas kareiviui, o jis negalėjo to pastebėti, ne tam žmogus skirtas. Jeigu autoriui ir prisėjo daug ko matyti, jis nesugebėjo, pasakysiu to aprašyti. Ir visą knygutę tikriausiai būtų pavadinus ne kokiais tai „prityrimais“ (kuriose aš suprantu grynai karo dalykų įvykius, jo techniką), bet stačiai — kapeliono įspūdžiai arba jo darbai karo lauke.

Pasitaiko sakinių, kurių nekaip negalima suprasti. Pavyzdžiui, ką gali reikšti toks sakiny: „man pasitaikė kartą matyti (mano pabr.) vieną kareivį į šmotelius sudraskytą ir nei vieno tų šmotelių aš negalėjau surasti (mano pabraukta)“ (pusl. 23).

Dievo buvimo prirodymui autorius vartoja kokį tai naują metodą (būdą): „pasižiūrėk aplinkui po karės lauką ir aš tikrai tikiu, kad pasakysi, jog yra Dievas, kuris visą pasaulį sutvėrė“ (pusl. 19). O kiek toliau tokiu pat būdu jau reiškia abejonę dėl jo buvimo: „žiūri ant to viso ir žiūri į žmones, bet nepanašius į žmones, bet į žvėris ir neiškenti nepasakės — O, Dieve, jei ištikrųjų tu esi, kodėl tu nesustabdai tos baisenybės“ (pusl. 36).

Kun. P. Būčys minėdamas tą knygutę (žiūr. „Draugas“, bal. 16 d. 1920 m. Nr.) deliai panašių naujų metodų išsitarė: „nepatinka ir Dievo buvimo prirodymas, katalikų teologija tokių grynai afizmatyvių prirodymų nevartoja“.

Panašių ir kitokių nenuoseklumų randasi daugybė. Galime spręsti, kad tai yra pirmas, ar bent vienas iš pirmųjų autoriaus rašimų. Kalba nepaprastai šlubuoja.

Ši knygutė mūsų karo raštų neįturtino, tuo labiau ji nieko naujo neįneša į lietuvių literatūrą.

S-tis.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Gegužės 27 d. dėl pavidimo žydams jų senų senų senovės žemės Palestinos, Kaune žydai surengė didžiulę demonstraciją. Miestas buvo išpuoštas vėliavomis, sionistų ženklais ir t. t. 3 val. po pietų prie Rotužės Rūmų prasidėjo prakalbos, o paskui didžiausia minia su muzika ir dainomis nuėjo prie Valstybės prezidento namų, o paskui į Santarvės misijas. Triukšmingiausiai žydai sveikino Anglus. Ant vieno plakato buvo lietuviškas parašas: „Lai gyvuoja Lietuva su sostine Vilniumi“.

— Lietuvių Meno Kūrėjų Draugija nutarė dalyvauti birž. 24 d. Mažosios Lietuvos lietuvių rengiamoje Dainų Šventėje Rambyno kalne. Draugija pavedė savo nariui J. Štarkai suorganizuoti korą, kuris dalyvautų šventėje.

— Liet. Meno Apžvalgos Paroda nuo liepos 1 d. perkeliama Klaipėdon.

Kaunas. Lietuvos Seimą atidarant, Vilniaus miesto ir apskričio Lietuvių delegacija įteikė šitokią pasveikinimą Seimui:

Mes Vilniaus ir apskričio Lietuvių delegacija su džiaugsmu sveikiname Steig. Lietuvos Seimą, linkėdami jam veikiai ir laimingai atstatyti nepriklausomą demokratinę Lietuvos valstybę. Negalėdami dalyvauti Steigiamojo Seimo rinkimuose ir darbe, Vilniaus ir apskričių lietuviai pareiškia tvirtą savo valią ir pasiryžimą priklausyti tik Lietuvos valstybei ir neabejoja, jog vienas svarbiausių ir pirmųjų Steigiamojo Seimo darbų bus atgauti Lietuvos žemę, senovės sostinę Vilnių ir sujungti visus lietuvių kraštus į vieną valstybę. Valio nepriklausoma Lietuva ir jos Steigiamasis Seimas.

Alytaus apskr. Geguž. 3 d. legioninkai užpuolė kulkosvaidžiais lietuvių sargybą stovinčią Butrimiškių kaime ir vėliau pradėjo plėsti Meškasalio kaimą. Iš visų ūkininkų buvo paimti arkliai ir suvesti į vieną vietą. Kiekvienam ūkininkui buvo įsakyta mokėti už kiekvieną arklį po 400 auksinų. Kadangi reikia dirbti pavasario darbai, tai visi ir sumokėjo.

Lenkų okupuotoj Lietuvoj.

Lenkai matydami, kad greitai laiku prisieis jiems kraustyties iš Lietuvos lenkai stengiasi kuo daugiau apiplėšti gyventojus. Jie labai nori sulaukti naujo Lietuvoje derliaus, kad būtų galima jiems ir šiamečių javų išėinant nepalikti. — Duria jiems akį matant šymet didelį derlių Lietuvoj. Jau iškalno pranešė ūkininkams, kad ateinančių javų dalį turės atiduoti lenkams. — tur būt už tai, kad jau netoli bus metai, kaip jie plėšia Lietuvą. — Jei kas išdrįsta paklausti, kuomet išeis lenkai, tai lenkai tuoj areštuoja ir baudžia „štrofu“, bei rekvizicijomis.

Zmonių mušimas pas lenkus paprastas dalykas.

K u d a r a s.

Iš Vilniaus. Gegužės 15 d. Vilniaus lietuviai šventė Lietuvos Steigiamojo Seimo atidarymą. Po pamaldų, bažnyčioj, maža manifestacija ėjo per miestą.

Jai einant pro vieną lenkų gimnaziją, mokiniai išbėgę pradėjo mėtyt akmenimis įėjusius lietuvius, taikindami į žymesnius mūsų darbuotojus. Gimnazijos mokytojai žiūrėjo į tą šlykštų savo auklėtinių darbą, bet nei kiek jų nedraudė.

Liubavas. Lenkai pareikalavo iš valstiečių popusančio centnerio javų nuo kiekvieno margo žemės. Žmonės supylė kiek galėjo, tačiau neįstengė pilnai patenkinti lenkų reikalavimo. Tada lenkai prisiuntė į kaimus į 20 kareivių ekzekutorių (bandikų), kurie atėmė iš valstiečių maž ne paskutinius grūdus, pamokėję pūdui po 4 auks., arba po 12 lenkų markių. Net lig šiol lenkus gyre vietos lenkai dabar jau skundžiasi, esą suvilioti ir viešai pripažįsta Lietuvą jų tėvyne esant. Jie rengiasi drauge su tautiečiais lietuviais kreiptis į Lietuvos Steigiamąjį Seimą prašymu, suteikti jiems galimos pagalbos bei išvaduoti iš lenkų priespaudos.

Iš Mažosios Lietuvos.

Klaipėdos krašto valdytojas Odry davė įsakymą mokyti visose mokyklose lietuvius moksleivius ir lietuvių kalbos. Mokytojai vokiečiai, nenorėdami to įsakymo pildyti, žada kraustytis į Vokietiją.

— Mažosios Lietuvos jaunimas pastaruoju laiku pradėjo smarkiai spiestis į įvairias Kultūrinės organizacijas. Lietuvių jaunimas dažnai suruošia vakarų, vaidinimų. Apščiai yra giedotojų draugijų. Geriausiai išlavintą korą turi Klaipėdos Giedotojų Draugija. Vokiečiai visaip stengiasi trukdyti lietuvių jaunimo tautinį judėjimą.

Mažosioj Lietuvoj dabar esą du lietuvių dienraščiai: „Prūsų Lietuvių Balsas“ Klaipėdoj ir „Rytojus“ Tilžeje.

Lietuvos reikalai svetur.

Taikos derybos su bolševikais. Lietuvos Taikos delegacijos pranešimu, Maskvoje pradėta svarstyti Lietuvos su Rusija sienų klausimas. Sienų klausimo nusprendimas nusitęs kiek ilgesnį laiką. Bolševikai pripažįsta Lietuvai Vilnių. Del kitų Lietuvos plotų dar tebeina derybos.

Estai apie Lietuvius ir lenkus. Londone einantis anglų kalba estų laikraštis rašo: „Lenkai negali tikėtis, kad žmonės jais patikėtų, kadangi jie yra užėmę Lietuvos sostinę Vilnių. Vien del to, kad senovėje Lietuva su Lenkija buvo susijungusi unijos pamatais, nereiškia, kad ir dabar turi Lietuva būti priklausanti Lenkijai. Lenkai vos nesenai patys atsigavę neprivalo skausti kitas tautas. Lenkai turi atminti, kad prieš gyventojų norą prijungta tauta visuomet bus valdžios silpnybė.“

Užsieny.

Rygoje nuo gegužės 1 d. pradėjo eiti naujas laikraštis, kuris nori suartinti tris Pabaltijos valstybes — Lietuvą, Latviją ir Estoniją. Laikraštis eina vokiečių kalba.

Lenkai persekioja gudus Seniausias Gardino gudų dvasiškijos vadas, žymus mokslininkas — istorikas M. Kojalovičiaus, 80 metų senukas, susirgo nuo lenkų žandarų žiauraus pasielgimo ir po dviejų dienų pasimirė. Lenkų budeliai tą senelį užkankino bekirpdami barzda.

Ukrainiečiai ir lenkai. Ukrainiečių tauta iš senų laikų neapkenčia lenkų. Ukrainoje yra daug lenkų dvarininkų, kurie seniau slėgė Ukrainos valstiečius bei darbininkus, o dabar nenori atiduoti Ukrainos bežemiams dvarų žemės. Be to lenkai baisiai persekiojo ir persekiojo Rytų Galicijos ukrainiečių tautinį kilimą. Tai ir nieko nuostabaus negalima buvo matyti tame, kad pastaraisiais dviem metais ukrainiečiai nuolat kariavo su lenkais dėl savo teisių. Tačiau pastaruoju laiku matome visai ką kitą. Ukrainie-

čiai, amžinieji lenkų priešai, eina iš vien su Varšavos ponų Kariuomene prieš rusus. Pasirodo, kad Ukrainos tautininkų vadas Petliūra negalėdamas atsilaikyti rusams, padarė su Lenkais sutartį, kurią Petliūra užleidžia lenkams Rytų Galicija (ukrainiečių gyvenimą), duoda lenkams dvi vietas Ukrainos ministerių kabinete ir kitokių lenkams patogių sąlygų. Lenkai gi apsiima neva atstatyti nepriklausomą Ukrainos valstybę. Bet žinant lenkų būdą sunku jiems jų pažadams tikėti. Minėtoji sutartis padaryta prieš Ukrainiečių gyventojų valią ir vargiai atneš Ukrainai bet kokios naudos. Rytų Galicijos ukrainiečiai jau dabar smarkiai priešinasi tai sutarčiai ir Kaltina Petliūrą, kam jis juos pardavęs lenkams.

Čekai del lenkų laimėjimų. Visų pakraipų čekų laikraščiai žinią apie lenkų laimėjimus rusų fronte pasitiko didžiausiu pasipiktinimu. Visi pažangieji laikraščiai nurodo lenkų grobiamuosius siekimus, kurie ardo tautų, ypač slavų, santykius. Čekai mano, kad netrukus rusai puls lenkus ir pranašauja Lenkų valstybei liūdną ateitį.

Lenkai bjo čekų. Lenkų krašte skleidžiamos paskalos, kad čekai žada paimti ginkluota pajėga ginchijamąjį ruožą tarp Lenkijos ir Čekijos. Tam ruožui stovi 2 čekų divizijos. Anglių kasyklų srity čekai viešai organizuojasi į partizanų (šaulių) būrius, kuriems ginklų tiekia čekų valdžia. Lenkai labai susirūpinę dėl šios skubaus čekų rengimosi į kovą su lenkais.

Vokiečių valstybė turės sumokėti 120 milijardų auksu karo nuostolių. Tokią sumą nustatė Anglų ir Prancūzų ministerių pirmininkai savo paskutinioje konferencijoje.

Latvių Steigiamojo Seimo užsienių reikalams Komisija vienu balsu priėmė taikos sutarties su Vokiečiais projektą. Netrukus tas projektas bus svarstomas Seime. Karo stovyje su vokiečiais Latvių valstybė yra nuo Bermonto Avalovo puolimo laiką.

Gruzija ir Rusai. Maskvos radio pranešimu jau pasirašyta taikos sutartis tarp Rusų ir Gruzijos respublikų. Ta sutartis pripažįsta Gruzijos respublikos nepriklausomybę ir Rusijos valdžia pasižada nesikišti į Gruzinių valstybės vidaus reikalus. Gruzijos respubliką sudaro Tifliso, Kutaiso, Batumo gubernės ir Juodosios jūros gubernės dalis.

Žemė kariškiams.

Vyriausios Komisijos kariškiams žeme aprūpinti nusprendimu geg. 27 d. paimta Valstybės nuosavybėn kariškiams žeme aprūpinti.

Trakų apskrityje: iš mirusiojo Vilhelmo Broel-Pliaterio įpėdinių žemės nuosavybės palivarkai Žibertonių apie 200 deš., Barolių apie 100 deš. be miško ir iš Mileigonių apie 112 deš. pietų varakų dalį iki kelio, o viso apie 412 deš. žemės.

Ežerėnų apskrityje: iš Juozo Petro sūnaus Kelpšos įpėdinių žemės nuosavybės palivarkus Gaidiškių apie 160 deš. ir Liuliškių apie 96 deš., o viso apie 256 deš.

D. J. Blynas
Komisijos Sekretorius.

Oficialinė dalis.

Krašto Apsaugos Ministerijos Stipendijų Medicinos Fakulteto Studentams taisyklės.

1. K. A. Ministerijos stipendininkų skaičius medicinos fakulteto studentams nustatomas laikinai 15.
2. Stipendijomis gali naudotis studentai medikai 3-čio, 4 ir 5 kurso, kurie klauso medicinos mokslų prie medicinos skyriaus Aukštųjų Mokslo Kursų arba užsienio universitetuose. Jei jie sveikatos žvilgsniu

atsako karinės tarnybos reikalavimams, žiūrint ligų ir kuno trūkumų sąrašo A.

3. Stipendininkus iš tarpo žmonių, norinčių gauti stipendiją, parenka K. A. Ministerija pagal konkursą pažymėjimų iš aukščiau išeito žemesniuose kursuose mokslo ir pagal konkursą egzaminu iš lietuvių kalbos.

4. Stipendininkai karo medikai einantieji mokslą Karo Mokykloje gauna bendrą su karo mokiniais laikymą ir aprūpinimą. Išlaikę prie Karo mokyklos egzaminus ir pakelti karo medikais leitenantais gauna 800 auksinų mėnesiui.

5. Už stipendijas, nurodytas—4-me punkte įgiję gydytojų diplomus stipendininkai atitarnauja kariuomenėje gydytojais už metus ėmimo stipendijos pusantų metų.

Pastaba: Jei stipendija buvo imta mažiau kaip pusę metų, tai atitarnavimas reikalaujamas kaip už pusę metų.

6. Stipendija išmokama kas mėnuo K. A. M-jos Sanitarijos skyriuje tik patikrinus paskaitų, klausymą ir sėkmingą mokslo ėjimą.

7. Krašto Apsaugos Ministerija moka už sayo stipendininkus Aukštiesiems Mokslo Kursams už lekcijų klausymą.

8. Stipendininkai duoda raštu pasižadėjimą atitarnauti už stipendiją nurodytų 5-me punkte laiką ir sutikimą eiti mokslą Aukštuose Karo Sanitar. Kursuose.

9. Šis įstatymas įgyja galios nuo š. m. kovo 10 d.
L. K. Įs. Nr. 331.

Aukštųjų Karo Sanitarijos kursų laikinos Taisyklės.

1. Specialiniam karo ir karo sanitarijos mokslui įgyti, kuris yra reikalingas karo gydytojui, steigiami prie Karo Ligoninės periodais dirbanti Karo Sanitarijos Aukštieji Kursai.

2. Sanitarijos Aukštųjų Kursų Viršininku yra Vyriausias Karo Ligoninės gydytojas.

3. Aukštųjų Karo Sanitarijos Kursų mokslas susideda iš dviejų dalių:

a) karinis mokslas einamas Karo Mokykloje Krašto Apsaugos Ministerijos nustatytu programu per 2 mėnesius, b) karo sanitarinis mokslas Krašto Apsaugos Ministerijos nustatytu programu praeinamas prie Karo Ligoninės tuom pat laiku.

4. Į Karo Sanitarijos Aukštuosius Kursus priimami: 1) studentai medikai K. A. M. stipendininkai baigę ne mažiau kaip 2 kursu medicinos fakulteto, 2) gydytojai ir 3) gydytojai einantieji priverstiną karo tarnybą.

5. Kursų klausytojai vadinasi karo medikais.

6. Karo medikai išlaikę karinio mokslo egzaminus Karo Mokykloje paaukštinami į leitenanto laipsnį ir vadinasi: 1) neturintieji dar gydytojo diplomo: karo medikai — leitenantai, 2) o turį gydytojų diplomus karo gydytojai — leitenantai.

7. Kvotimai iš karo sanitarijos mokslo vyksta komisijoje Kr. Aps. Ministerio skiriamoje.

8. Karo medikai ir karo medikai leitenantai už laikomi taisyklėmis nustatytomis Kr. Aps. M-jos stipendijom medicinos fakulteto studentams.

Šis įstatymas įgyja galios nuo š. m. kovo 10 d.
L. K. Įs. Nr. 331.

Užsilaikymas važiuojant traukiniais

Visiems kariškiams važiuojantiems traukiniais draudžiu daryti bi-kokia betvarko liesti ir sukinti be reikalo vagonuose mechanizmo prietaisus, prasikaltusius bausti. o padarytus kokiū nors būdu valstybei nuostolius išskaityti iš prasikaltusių algos.

Viršininkams ir dalių vadams įsakau visiems kariškiems apie tai gerai išsiskirti.
L. K. Įs. Nr. 333.

Atsargiai apselti su telefonų aparatais.

Pasirodo, kad iš atsiunčiamųjų taisymsi į dirbtuves Elektro-technikos bataliono aparatų dauguma esti labai blogam stovyje iš tos priežasties, kad dalyse yra mėginama nenusimanančiais žmonėmis savystoviai taisyti aparatus ir rezultate—aparatai lieka visai sugadinti.

Griežtai draudžiu panašų atsitikimų prie valstybinio turto ir įsakaū sugedusį telef. ir telegr. turta neatidėliojant siusti į dirbtuves Elektro-technikos bataliono.

Patėmyta, kad kariuomenės dalys sauvališkai šemininkauja ant nuolatinių telegrafo ir telefono linijų ir tuo pačiu iššaukia didelę betvarkę:

Srityje kur randasi eksploatuojamos telefono-telegrafo ir telefono linijos, griežtai įsakaū, idant be žinios Sustsiekimo Skyriaus Generalio Štabo nuolatinės linijos nebūtų užimamos arba visai nuimamos kariuomenės dalimis. Užimant linijas nurodytas per Susisiekimo Skyrių, pranešti apie tai vietiniams linijų prižiūrėtojams (gelžkelio arba pašto), idant išvengti nesusipratimų.
L. K. Įs. Nr. 333.

Nemokamos korespo dencijos siuntinėjimas.

Skelbiu del žinios ir vadovavimosi ištrauką iš įstatymo apie pašto tarifą susižinoti krašte su užsieniu (Laikinosios Vyriausybės Žinios) Nemokamos korespondencijos siuntinėjimas:

§ 15. Visa valstybinė korespondencija siuntinėjama dovanai.

§ 16. Kiekviena Ministerija sudaro sąrašą savo Ministerijos įstaigų, kurios turi teisės siuntinėti savo korespondenciją dovanai, tie sąrašai siunčiami Susisiekimo Ministeriui patvirtinti.

§ 17. Nurodyta § 15 „Valstybinė korespondencija“ suprantama: 1) paprasti laišakai ir 2) neįkainuoti siuntiniai, kaip pirmieji taip ir antrieji siuntinėjami tik Valstybės viduje.

§ 18. Visa Valstybinė korespondencija, kuri siuntinėjama nemokamai, turi ataikti tarptautinių pašto taisyklių reikalavimams.

§ 19. Kiekviena valstybinė įstaiga, kuri siunčia nemokamą korespondenciją, privalo turėti atskirą išnešiojinių knygą, kurioje pašto valdininkas priėmęs korespondenciją pasirašo.

§ 20. Ant kiekvienos korespondencijos turi būti pažymėtas eilinis įstaigos numeris ir pridetas įstaigos antspaūdas.

§ 21. Kareivių laišakai karo metu paduoti karo lauko pašto įstaigose, kurios yra fronte, siunčiami nemokamai, jeigu ant jų (vokų) bus padėtas karinis antspaūdas.

Visose kitose vietose tokiems laišakams mokama po 15 skatikų už kiekvienus 15 gramų.

L. K. Įs. Nr. 333.

Pasikalbėjimai valstybiniu telefonu.

Kariškiai, kurie naudojami savo tarnybiniuose pasikalbėjimuose bendru valstybiniu telefonu ir telegrafo tinklu, privalo karo laike prisilaikyti sekanciu taisyklių:

a) gauna reikalaujamą abonementą be em. Jeigu reikalaujamas abonementas bei centralinė užinti, tai privalo palaukti iki reikalinga linija pasiluosuos ir

b) gali reikalauti momentinio paluosavimo užimtos linijos ir suteikimo jiems reikalingo sujungimo tik, kuomet jie kalba ypatingai skubotu ir svarbiu reikalu su savo betarpiais viršininkais arba betarpiais pavaldiniais.

Esant tame atsitikime didelei indukcijai, pašalinimui jos pertraukiami visi pasikalbėjimai, indukciją išsaukiantieji.
L. K. Įs. Nr. 333.

Apdovanoti.

Aisizymeje malšinant sukiletus Kaune š. m. Vasario mėnesio 21-23 d. apdovanoti Vyves Kryžumi su karais.

1-jo laipsnio.

8 p. Kauno Kun. Vaidato pulko: leitenantas P. Mazelis; 2 kp. eiliniai: P. Višniauskas, Z. Solinskas; 1 kulk. kp. eiliniai: J. Samuolis, K. Žukauskas; 1 kp.: viršila P. Kriaučiūnas; būrininkas S. Ilionis; eilinis J. Baranauskas; mok. kom.: jaun. pusk. R. Šerpetys, būr. P. Grinevičius; vyr. pusk. J. Stankevičius; j.pus. B. Gerbauskas; eilinis S. Urbonas. 6 p. Pilėnų Kun. Margio pulko: 1 kp. jaun. pusk.: A. Rinkevičius; 2 kp.: P. Taucas; eiliniai P. Bražys, I. Sinkevičius, A. Brązas; 4 kp. jaun. pusk. K. Butvinskas; 7 kp. viršila A. Peteraitis; raštininkas A. Juškys.

2-jo laipsnio.

8. p. Kauno Kun. Vaidato pulko: kapitonas P. Jurgaitis; 1 kp. eilinis A. Kostėnas. 6 p. Pilėnų Kun. Margio pulko: leitenantas V. Gelgermanas; 1 kp. vyr. pusk. P. Sakalauskas.

Už atsižymėjimą mušiuose su priešu apdovanojami „Vyties Kryžiumi“ su kardais.

1-jo laipsnio.

1 p. D. L. Kun. Gedimino pulko 2 kp.: skyrininkai: R. Pimpė, J. Stankevičius; eiliniai: J. Knyšius, S. Valeškevičius. 1 Rait. pulko 2 esk. J. Rakeckis.

2-jo laipsnio.

1 p. D. L. Kun. Gedimino pulko 2 kp. skyrininkas J. Alius. L. K. Js. Nr. 335.

Už darbuotę laike Vokiečių okupacijos ir už veikimą išaiškinimui organizacijos „P. O. W.“ — Generalinio Štabo Vyresnysis Leitenantas Jurgis Bobelis apdovanojamas 1-jo laipsnio „Vyties Kryžiumi“ be kardų.

Už atsižymėjimą mušiuose apdovanojami „Vyties Kryžiumi“ su kardais.

1-jo laipsnio.

9-jo pėstin. Liet. Kun. Vytėnio p.: leitenantas P. Pučiakas; 2 kulk. kp. eilinis J. Karenauskas; 2 kp. skyrininkas J. Končiauskas. 1-jo pėst. D. L. Gedimino p. 7 kp. eilinis A. Petkevičius.

2-jo laipsnio.

1-jo pėst. D. L. Kun. Gedimino p. 7 kp. vyr. pusk. J. Drandželauskas. 9-jo pėst. L. Kun. Vytėnio p. 2 kp. viršila M. Kauneckis. L. K. Js. Nr. 335.

Naudojimas „stokomis“.

Papildant „Lietuvos Kariuomenėi“ įsakymo Nr. 187 § 5 įsakau „stokomis“ naudotis tik išimtinuose ir neišvengiamuose atsitikimuose ir tik tarnybos reikalais.

Gi važiuojantiems atostogoms ar šiaip savo reikalais kariškiams naudotis jomis („stokomis“) griežtai draudžiu. L. K. Js. Nr. 335.

Kareiviai dezertirai.

Del kareivių dezertirų įsakau prisilaikyti šios taisyklės:

Visi pabėgusieji iš kariuomenės kareiviai, be uždėtos jiems drausmės bei teismo pabaudos, pasibaigus laikui jų karo tarnybos, negali būti paleidžiami iš tarnybos ankščiau, kaip atitarnavus praleistą pabėgimu laiką. L. K. Js. Nr. 335.

Apdovanoti

už atsižymėjimą mušiuose su priešu apdovanojami „Vyties Kryžiumi“ su kardais.

1-jo laipsnio.

1 p. D. L. Kun. Gedimino pulko 7 kp.: viršila J. Kaziauskas, puskar.: J. Malinauskas, K. Griebliuskas; eiliniai: Z. Miklušis, S. Vasermanas, B. Blingelis, J. Visbaras. L. K. Js. Nr. 330.

Leidimai vežti per demarkacinę liniją.

Iš prisiustų Vidaus Reikalų Ministerijos raštų paaiškėjo, kad kyla kaikur nesusipratimų tarp kariškių ir vietinės milicijos už tai, kad kariškiai buk tai ne teisėtai duoda leidimus vežti kton demarkacinės linijos pusėn gyvulius, maistą ir t.t.

Vidaus Reikalų Ministerio pasiūlymu leisu milicijai kontroliuoti kariškius, kada kils abejonės ar daiktai gabenami kariuomenėi, įsakau prisilaikyti tokios tvarkos:

Milicija gali patikrinti gabenamus daiktus sulig turimų leidimų, bet tam tikslui privalo turėti leidimą nuo pulko vado. Pespėju, kad kariškiai turi elgtis taip, kad nekiltų abejonės ir nebebūtų jokių įtarimų.

L. K. Js. Nr. 330.

Kovoje už Tėvynės Nepriklausomybę.

Sužeisti:

KAREIVIAI:

Čeberakas Baltrus — Karmeliškių kaimo, Vidiškių val., Ukmergės apskr. **Maciolskis** Julijonas — Erubaičių k., Slungių v., Telšių ap. **Stolgis** Petras — Sokolovkos k., Smalvos v., Ežerėnų ap. **Žvirblis** Balis — Puodžių k., Užpalių v., Utenos ap. **Vaitiekūnas** — Vladas Airiogalos miestelio, Kedainių ap. **Jančius** Mikolas — Alotų k., Simonių v., Panevėžio ap. **Daugela** Jurgis — Turgalaukių k., Liudvinavos v., Mariampolės ap. **Božys** Martynas — Radviliškių miestelio Šiauliu ap. **Cipolis** Stasys — Sulijanavos k., Smalių v., Šiaulių ap. **Budzis** Dzidorius — Belašių k., Dusetų v., Ežerėnų ap. **Draželėuskas** Jonas — Kevinevio k., Liudvinavos v., Mariampolės ap. **Remavičius** Vincas — Strazdų k., Krosnos v., Mariampolės ap. **Tiunelis** Petras — Raseinių k., Salakų v., Ežerėnų ap. **Karunkevičius** Jurgis — Paliunų k., Veizenų v., Seinų ap. **Valiukavičius** Jonas — Bobrų k., Šventazerio v., Seinų ap. **Mikalauskas** Jonas — Brastų k., Antanavos v., Mariampolės ap. **Ciugždinis** Povylas — Dažatkenų k., Ašmentos v., Mariampolės ap. **Markūnas** Juozas — Utenos miest. ir ap. **Maršakas** Abraomas — Vilniaus miesto. **Mališauskas** Juozas — Zemna kranica, Kalvarijos v., Mariampolės ap. **Šermukšnis** Juozas — Cekainių k., Dobeikių v., Ukmergės aps. **Batutis** Petras — Benatrakių k., Panemunės v., **Kazlauskas** Juozas — Dūkų k., Pakuonių v., Kauno ap. **Matukonis** Pranas — Nargelių k., Ajtaus ap. **Kubilius** Sondašas — Malupių k., Antanavo v., Mariampolės ap. **Markūnas** Benediktas — Rundžių k., Žemaitpenų v., Ukmergės ap. **Mikelionis** Juozas. **Slavinskas** Jonas — Dilkūninkų k., Seinų ap. **Andriukaitis** Antanas — Augustavo dvaro, Šakių v., ir ap. **Noretka** Jonas — Datnavos k., Ukmergės ap. **Belkevičius** Antanas — PAGRŪDŲ k., Rudaminos v., Mariampolės ap. **Lazdauskas** Jurgis — Iždagelių k., Sasnavos v., Mariampolės ap. **Kalvinauskas** Jonas — Seinų v., ir ap. **Sriubas** Jonas — Rurteilių dvaro, Anykščių v., Utenos ap. **Sidlauskas** Juozas — Tiviliškių vienk., Anykščių v., Utenos ap. **Petrauskas** Antanas — Raudondvario dvaro ir v., Kauno ap. **Jakštys** Jonas — Jarašių k., Alevos v., Alytaus ap. **Bontevienas** Mikas — Vaikapių k., Ziežmarių v., Kaišėdorių ap. **Vitkevičius** Stasys — Josmantų dvaro, Vešvėnų v., Telšių ap. **Blazys** Juozas

— Šašėnų k., Beisogalos v., Kedainių ap. **Bazas** Juozas — Prienų miestelio, Mariampolės ap. **Audenis** Adolfas — Joveikių k., Leliūnų v., Utenos ap. **Kamaitis** Justinas — Pavasijų kaimo, Bublelių v., Šakių ap. **Grimašauskas** Juozas — Šeimiškių k., Anykščių v., Ukmergės ap. **Dezutis** Nikodimas — Ilgukilkių k., Garlevos v., Kauno ap. **Lelenka** Juozas — Pamuterių k. Pakuonio v., Mariampolės ap. **Makriševičius** Jon. — Skaiščių k., Litavo v., Mariampolės ap. **Visbara** Juozas — Kretiškių k. ir v., Mariampolės ap. **Ineckas** Pranas — Auguikų k., Simono v., Seinų ap. **Kovalskis** Jonas — Talaikių k., Užpalių v., Utenos ap. **Grigonis** Pranas — Kastur. k., Michalavos v., Švenčionių ap. **Ceslonis** Antanas — Ožkinų k., Punsko v., Mariampolės ap. **Pasaulis** Stasys — Viškenų k., Utenos ap. **Klemas** Kazimieras. **Jakas** Jonas — Labiliškių k., Tišautskos v., Kedainių ap. **Šiparaitis** Vincas — Bordovkių k., Gižų v., Vilkaviškio ap. **Strebulskis** Jonas — Žeberiškių k., Punsko v., Seinų ap. **Ramanauskas** Petras — Belevičių k., Mariampolės ap. **Šalvaitis** Jonas — Vederav., k., Girkalnio v., Raseinių ap. **Getraitis** Jonas Kauno m. **Mecelis** Pranas — Viskainių k., Siesikių v., Ukmergės ap. **Astikas** Pranas — Govenėšų k., Širvintų v., ir ap. **Sabalaiko** Antanas — Ožernių k., Debeikių v., Utenos ap. **Romaška** Pranas — Pauželės k., Kaniavos v., Alytaus ap. **Šlapikas** Antanas — Garšvenų k., Malėtų v., Vilniaus ap. **Ulevičius** Petras — Janaukių k., Janavos v., Kauno ap. **Pranckevičius** Antanas — Stagmonavos k., Raudelio v., Mariampolės ap. **Kulboka** Jonas — Kalvarijos miesto, Mariampolės ap. **Garmas** Simas — Viršuzėglių k., Panemunės v., Mariamp. ap. **Pudimavičius** Vincas — Gudelių k., Krosnos v., Mariampolės ap. **Jodvalkis** Jurgis — Trenkiškių k., Tiltiškių v., Ežerėnų ap. **Paura** Antanas — Veiverių m. Mariamp. ap. **Zarge** Simanas — Maletų miestelio, Švenčionių ap. **Stadalnikas** Mažiešius — Geniūnų k., Alytaus ap. **Griškevičius** Petras — Akramenos k., Salakų v., Ežerėnų ap. **Mustikis** Pranas — Stulgijų k., Tauragės v., Utenos ap. **Skmenavičius** Valerijonas — Ežerėnų ap. **Andraitis** Petras — Bimbinos k., Tauragės v., ir ap. **Juodsnukis** Antanas — Dunikšių k., Mikališkių v., Mariampolės ap. **Tamulenis** Julius — Lankiškių k., Voreslavos v., Alytaus ap. **Nikalis** Klemensas — Vekelištiškių k., Susnų v., Mariampolės ap. **Bernotas** Dzidorius — Barzdų kaimo ir v., Šakių ap. **Baranauskas** Tamošius — Lazasnu k., Vilniaus ap. **Vitockis** Pranas — Margavos k., Ragainių v., Alytaus ap. **Balutis** Antanas — Daukšėgiris k., Panemunės v., Mariampolės ap.

Padėka

Kareivių švietimo reikalui gauta: Per Mato Šalčiaus rankas 500 auks. Iš A. Naujokaičio 20 auks. Beto padovanojo knygomis A. Naujokaitis iš Bartininkų 84 egz. knygutės „Keturiolios lekcijos geram išsimokiniui puikiai rašyti“. Andrius Valinčius iš New Britain (Amerikoje) apie 40 knygųčių įvairiausio turinio.

Aukotojams tarią širdingą ačiū

Gen. Št. Literatūros Skyrius.

I pėst. d. L. k. Gedimino pulkas
gavo aukų švietimo reikams iš „Dzūkijos“

Aušros“ — Auks. 200 —
K. v. Dainiaus — Knygu 58

Aukuotojams reiškia padėką

I pėst. pulko Šv. ir K. Komisija.

Laiškas į redakciją.

Kadangi 8 pėstininkų Kauno kunigaikščio Voidato pulkas savo laiku deliai karo aplinkybių negalėjo švęsti metinių sukaktuvių, šves jas birželio mėnesio 6 d. š. m. Kaišedoryse. Kviečia atvykti į tą šventę visų kariškių tarnavusių 8 pulke (buv. Ukmergės bataljone). Pradžia 10 valandą.

8 pėst. pulko Kauno kunigaikščio Voidato
pulko vadas Majoras Čaplikas.

Atsiųstos Redakcijai knygos.

J. Melio. Iš neužmirštinios praeities. Apysakutė 32 pusl. Išleido Literatūros Skyrius. Kaunas 1920.

Kun. J. F. Jonaitis. Mano patyrimai didžiojo karė 1918 ir 1919. Išleido Lietuvių Prekybos B-vė. 64 pusl. Spauda „Darbininko“ So. Boston. 1920 m.

The American Press on Lithuania's Freedom. Išleido Tautos fondas. Brooklyn. 1920 m.

Redakcijos atsakymai.

Agotai. Laukiam geresnių eilučių.

Žiliukui. Šiuo tarpu jūsų eilėraščiai silpni, nepasinaudosim, bet nemeskit rašę.

Viktorui Girlandai. „Ar tai militarizmas“ „Šešėliams“ netinka. Spausdinam tą rašinį „K. Z“.

Ciliukui. „Budėkim“ netinka.

Petruičiui. Spausdiname.

J. Kvietkui. Jūsų rašinį kitaip pakrikštijom.

Jie vos Sūnui. Jei Tamistai sekasi mokslas, tai gali daug mokslo žinių įgyti ir būdamas kariuomenėje — be nuolatinio mokytojo. Išigyk Tamista gimnazijose vartojamų vadovėlių ir laisvomis nuo tarnybos valandomis mokinkis iš jų. Mums rodos, kad pulke visuomet atsiras yenas kitas išsilavinęs kariškis, kuris Tamistai paaiškintų painesnius klausimus. Tarnybos vietos permainymas mažai ką gali čion padėti. Be reikalo Tamista manai, kad būdamas mokykloje būsi naudingesnis Tėvynei, negu tarnaudamas kariuomenėje. Lietuvos laisvė, nepriklausomybė yra toks didis ir svarbus dalykas, dėl kurio kiekvienas pilietis privalo aukotis. Ne Tamistai vienam karas sugaišino mokslą: daugelis mūsų studentų ir šiaip moksleivių jau 5—6 metai atitraukti nuo mokslo.

Pamestąjį liūdymą 9° Nr. iš 1920 metų vasario mėn. 20 d., duotą 1-mo pėst. D. L. K. Gedimino pulko vado ūkio kuopos kareiviui

Juozui Gražuliui,

laikyti neturinčiu vertės ir radus pasiųsti pulko Štaban.